SEFAD, 2018 (39): 205-220
e-ISSN: 2458-908X
DOI Number: http://dx.doi.org/10.21497/sefad.443468

Defâʿi Mukaddes Şairi Kayser-i Eminpûr'dan *Savaş İçin Bir Şiir*

Arş. Gör. Sevda Aygar Bacanlı
Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
aygar@ankara.edu.tr

Öz

Bu çalışmada 1959-2007 yılları arasında İran'da yaşamış modern dönem Fars Edebiyatı'nın iz bırakan şairlerinden biri olan ancak Türkiye'de Fars Dili ve Edebiyatı alanında pek tanınmayan Kayser-i Eminpûr'un hayatı ve edebî kişiliği hakkında bilgi verilip *Savaş İçin Bir Şiir (Şi'rî Berâyi Ceng)* adlı şiirinin tahlili yapılarak Eminpûr tanıtılmaya çalışılmıştır. Şairliğe başladığı dönemde İran İslam İnkılâbı'nın ve İran-Irak savaşının gerçekleşmesi, şiirlerinde döneminin gerçeklerini ve sorunlarını büyük bir ciddiyetle ele alması sebebiyle "İnkılâp Şairi", "Defâʿi Mukaddes Şairi" ve "Sorumluluk Sahibi Şair" unvanlarını alan şair, kullandığı dil ve mazmunlarla döneminin diğer şairlerinden farkını ortaya koymuştur. Klasik nazım şekilleriyle ilgilenmiş olsa da daha çok serbest şiirde eserler vermiş olan şair; gazel, rubai ve Nimâi tarzdaki birçok şiirinde yeni terkipler kullanmıştır. Şiirlerinde savaş, şehitlik, cesaret, kahramanlık, özgürlük gibi mefhumları kullanarak İran halkının millî şuurunu canlandırmayı amaçlamıştır. Edebiyat tarihi ile edebiyat eleştirisi alanında da önemli kitaplar ve makaleleri bulunan bu çok yönlü şair, döneminin gelişmelerine kayıtsız kalmamış ve yaşanan sorunları çarpıcı bir dille okuyucuya aktarmayı başararak Fars Edebiyatı'ndaki yerini almıştır. Bu bağlamda yaptığımız çalışma ile söz konusu şiir tahlil edilerek savaşın İran halkı üzerindeki olumsuz etkisi, olaylara bizzat tanıklık etmiş şairin gözünden yansıtılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kayser-i Eminpûr, Defâʿi Mukaddes Şairi, *Savaş İçin Bir Şiir*, modern İran şiiri.

Gönderim Tarihi / Sending Date**:** 22/02/2018
Kabul Tarihi / Acceptance Date**:** 09/04/2018

A Poem for the War by Kayser-i Eminpûr as a Poet of Defâʿi Mukaddes

Abstract

In this work, as one of the most ironic poets who lived between 1959-2007 as a modern period but hadn't been known well in the field of Persian Language end literature by Turkish people, it was attempted to introduce Eminpûr as a literary figure including his life as well as the detalied analysis of his poem called *A Poem For War (Şi'rî Berâyi Ceng)*. Kayser-i Eminpûr, who took the name of "Revolutionary Poet, Defa-i Mukaddes Poet, Responsible Poet" made his own difference with his language and style in the period that he lived by taking problems seriously that occured at the beginning of his career like the revolution of "Iran-Islam" and the war between Iran- Iraq. Even though he was interested in classical verses, he mostly created works in the field of free verses. He also used mostly "gazel, rubai and Nimâi" in his poems. By using the themes of war martirization, courage heroism and freedom, he aimed to renew the idea of national unity for the Persian public. He had books and articles about literary history and criticism, he wasn't indifferent to the improvement of his period and by being able to reflect the problems to the readers by using simplicity and clarity in the language, he became one of the most important characters in the Persian Literature. Hence, the work we made shows the event with the poet's eyes by referring to the negative aspects of war in Iran community.

Keywords: Kayser-i Eminpûr, Defâʿi Mukaddes Poet, A Poem For War, contemporary Iranian poetry.

GİRİŞ

İran İslam İnkılâbı ve sonrasında gerçekleşen İran-Irak Savaşı, İran tarihi için ehemmiyet taşımasının yanı sıra Fars Edebiyatı açısından da oldukça önemlidir. Yeni gelişmelerin yaşandığı bu yıllarda kaleme alınmış eserler hem tarihî hem de edebî açıdan çok değerlidir. Nitekim tarihî olaylara tanıklık etmiş kalem ehli şahsiyetlerin eserlerini incelemek, dönemin anlaşılması açısından gereklidir. Bu sebeple savaş konulu birçok şiiri bulunan Emirpûr'un tanınması ve tanıtılması elzemdir. Çalışmamızın sınırlarını şairin hayatı, edebî kişiliği ve *Teneffus-i Subh* kitabındaki *Savaş İçin Bir Şiir* adlı şiirinin incelenip değerlendirilmesi oluşturacaktır.

> İran'ın Dezful kentinde 1959 yılında dünyaya gelen Kayser-i Eminpûr devrim sonrası şairler arasında önemli bir yere sahiptir. İlk, orta ve lise öğrenimini doğduğu yerde alarak veterinerlik fakültesinde eğitime başlamış ancak eğitimini yarıda bırakarak Fars Dili ve Edebiyatına geçiş yapmıştır. Bu bölümden mezun olup aynı alanda yüksek lisans ve doktorasını tamamlayan şair, sonrasında öğretim üyeliği yapmış ve bir dönem İran Şairler Derneği başkanlığı görevini de yürütmüştür. Güçlü bir şair kimliğine sahip olan Eminpûr klasik nazım şekilleriyle ilgilenmiş ancak daha çok serbest şiirde vermiş olduğu eserlerle ön plana çıkmıştır. Edebiyat eleştirisi, edebiyat tarihi alanlarında da önemli kitap ve makaleleri bulunmaktadır (Kırlangıç 2014: 565).

Şiir alanında çocuklar ve gençler için dikkate değer ve kıymetli şiirleri vardır. Hatta bazıları ders kitabı olarak kullanılmıştır (Şâfî 1384 hş. : 627-628).

Şiir Kitapları: Şairin *Der Kûç-i Âftâb* 1984, *Teneffus-i Subh* 1984 ve yine iki şiir defterinden seçme olan *Teneffus-i Subh* 1988, *Âyinehâ-yi Nâgehân* 1993, gençler için kaleme aldığı *Zuhur-i Rûz-i Dehom*, *Misl-i Çeşme- Misl-i Rûd* isimli şiir kitapları, *Be Govl-i Perestû*, *Tûfân Der Perantez* ve *Bî Bâl Perîden* adlı iki edebî nesri mevcuttur (Şâfî 1384 hş. : 627-628).

> Kayser-i Eminpûr, beğenilen, değerli eserler ortaya koyan ve İslam İnkılâbı döneminin öne çıkan şairleri arasındadır. Şiirin farklı kalıplarında, özellikle gazel, rubai ve Nimâi tarz yeni şiirde birçok şiiri bulunmaktadır. Eminpûr, gazel kalıbında güzel ve bedî' tasvirlerle birlikte az görülen ya da daha önce hiç görülmemiş terkipler ortaya çıkarmıştır. Gazelde klasik ve olgun vezinlere eğilimi olmuştur. Bedî' terkipler ve yeni tasvirler gazellerinin etkileyici olmasını sağlamıştır. Yeni şiirde Nimâ'nın tarzını takip eden şairlerden biri olmuştur. Şiirleri genel anlamda derinlemesine bir bakışla ve usta bir şekilde toplumsal mazmunları anlatır. Rubai alanında da yenilikçilerden sayılan Kayser-i Eminpûr'un rubaideki terkip ve mazmunları da özel bir yere sahiptir (Şâfî 1384 hş. : 627-628).

1998 yılında bir trafik kazası sonucu ağır yaralanan Eminpûr, kalp ve böbrek ameliyatı geçirmişse de iyileşememiş ve 2007 yılının Ekim ayında kalp rahatsızlığı sonucu hayata gözlerini kapamıştır (Kırlangıç 2014: 565).

Kayser-i Eminpûr'un Şiiri

Bilindiği üzere Kayser-i Emînpûr klasik şiir ile Nimaî şiirin üslup ve özelliklerini hem yeni şiirinde hem de klasik kalıptaki şiirlerinde birleştirebilmiştir. Şiirleri belagat açısından çok değerlidir. Şiirlerinde îhâm, tezat ve îcâz olmak üzere üç önemli şiir unsuru göze çarpmaktadır. Şiirinin önemli bir özelliği olan îhâmdan birçok şair etkilenmişse de çok azı Kayser-i Emînpûr'un îhâmlarında görüldüğü gibi, yeni îhâmları sade ve gösterişten uzak

yapabilmiştir (Çenârî 1391 hş. : 71-72). Şiirinin diğer bir özelliği olan tezat gerek nahiv gerekse mana açısından şiirlerinde kullandığı ve bunlardan bazılarının yeni ve eşsiz olduğu görülür (Çenârî 1391 hş. : 77-80). Şiirinin başka bir özelliği olan îcâz da birçok şiirinde vardır. Her ne kadar îcâz, üslubunun önemli ve esas özelliklerinden sayılsa da bütün şiirleri bu özellikte değildir. Ünlü şiiri *Savaş İçin Bir Şiir*'de îcâz olmadığı gibi itnâb şiirinin asıl özelliğidir (Çenârî 1391 hş. : 81).

Kayser-i Emînpûr'un şiirlerindeki dil birlik beraberlik dilidir, dert dilidir. O gerçek anlamda hümanist bir şairdir. Şiirlerinin kısa olması sebebiyle okuyucu sıkılmaz (Şerîfiyân-Sâdikî 1388 hş. : 25). Ayrıca Emînpûr, amiyane kelimelerdeki zenginliği keşfetmiş olup onları sıradan ve günlük sınırından çıkarıp şairane kelimeler seviyesine yükseltmiştir (Alîzâde- Bâkînejâd 1391 hş. : 187).

Emînpûr yaşadığı dönemin sorunu olan savaş gibi toplumsal meselelerde umursamaz davranmamış ve sorumluluk sahibi bir kişilik olarak kendisini göstermiştir. Adalet arama ruhu, zulümle mücadele, mertlik ve namuslu olmak gibi hususlarda insanî şuurla yol gösterici olmuştur. Bu bakımdan Emînpûr'u, *Edebiyat-i Âşûrâyî* ve *Edebiyat-i Âyînî*'nin temsilcisi ve kurucusu olarak görebilmek mümkündür (Şerîfiyân- Sâdikî 1388 hş. : 26).

Kayser-i Emînpûr İnkılâp ve savaş şairi ünvanıyla özdeşleşen mefhumları sembolleştirerek basmakalıplıktan uzak tutmuş, dil ve milliyetçilik ötesi bir özellik sergilemiştir. Bunun yanı sıra saldırıya maruz kalan bir milletin, halkın arasında kahramanlık duygusunu hissetmeye ihtiyacı vardır; Bu sebeple Emînpûr tarihî, millî ve dinî şahsiyetleri yeniden yaratıp, klasik şiir biçimini bugünün savaş gerçekleriyle bağdaştırmıştır (Rûşenfikr-Kobâdî vd. 1391 hş. : 35).

Defâʿi Mukaddes Şiiri

Henüz İslam İnkılâbı'nın üzerinden çok fazla bir süre geçmemiştir ancak gerçekleşen bu inkılâp siyasî, edebî, ictimaî atmosfer ile ülkenin kültürel havasının tamamında yeni ve köklü değişikliklere sebep olmuştur. Ansızın gerçekleşen savaşla birlikte kültürel ortam giderek değişmiştir. Şairler yeni bir konuyla karşı karşıya kalmış ve düşman hamlesine karşı savaşçılarla omuz omuza mücadele etmişlerdir (Rûşenfikr-Kobâdî vd. 1391 hş. : 36). İran-Irak savaşının başlamasıyla ortaya çıkan bu döneme Defâʿi Mukaddes adı verilmiştir (Serfî - Hâşimî 1390 hş. : 325).

Defâʿi Mukaddes Şiiri, tarihî akım ve olayların yeniden okunmasıyla birlikte somut tecrübeler ve akılcı öğretilerden yararlanmıştır. Başka bir ifadeyle savaş şiiri cesaret, yiğitlik, kahramanlık ve özgürlük gibi mefhumları, İran hüviyetinin köklerinde var olan ezeli hatıraları yeniden dile getirmiştir. Bu şairler efsanelerden, millî ve dinî kahramanlardan yararlanarak İranlı olma gururunu canlı tutup, dinî ve millî değerlere dayanarak, İran kültürü ve hüviyetindeki Defâʿ ruhunu uyandırmaya çalışmışlardır (Rûşenfikr - Kobâdî vd. 1391 hş. : 42).

Emînpûr zoraki savaş (Ceng-i Tehmîlî) başladıktan sonra romantik şiirden Defâʿi Mukaddes alanına adım atmış ve diğer şairlerin bu alana girmesini teşvik etmiştir. Defâʿi Mukaddes şiirinde şairler, savaşçıların ve şehit ailelerinin hislerine ortak olmuşlardır. O dönemde Kayser-i Emînpûr gibi şiirlerinde özeleştiri yaparak şehitlerini öven birçok şair görülmektedir (Serfî- Hâşimî 1390 hş. : 324-327).

Emînpûr şairliğe savaş ortamının etkisiyle başlaması sebebiyle savaş ve savaşın kötü sonuçlarını şiirinde ele almıştır. Emînpûr, Selmân Herâtî ve Seyyid Hasan Huseynî ile birlikte farklı akım ve hareketlerin öncüsü olarak modern şiirde etkili olmuştur (Alîzâde-Bâkînejâd 1391 hş. : 179); ancak Emînpûr'un şiiri hem mazmunlar ve hem de sanat açısından

adı geçen iki şair ve diğer İnkılâp şairlerinden farklılık göstermiştir (Asgarî Hasankolû 1393 hş. : 107). Selmân Herâtî ve Seyyid Hasan Huseynî ile birlikte başlattığı bu şiir akımının en önemli özellikleri dinî inançlar ve millî sorumluluk olmuş, bu çerçevede; yiğitlik, canından vazgeçmek ve savaş şehitleri şiirin konusu ve mazmunu olarak ortaya çıkmıştır (Alîzâde-Bâkînejâd 1391 hş. : 179).

Emînpûr kullandığı bu mazmunlara ek olarak aşkı da şiirlerinde kullanılmıştır: Özellikle aşkın üç kullanımı vardır. Tamamen birbirinden farklı aynı zamanda birbirinin tamamlayıcısı olan mazmunlardan ilki Allah'ın güzelliği ve büyüklüğüne duyulan aşktır. İkincisi insana duyulan aşktır ki buna kanıt şehitlerdir, üçüncüsü ise başka ülkelerin insanlarına duyulan aşktır (Şerîfiyân- Sâdikî 1388 hş. : 29).

Emînpûr'un ilk şiir kitabı "Teneffus-i Subh" da gazel, mesnevi ve de Nimaî tarzdaki şiirlerinin birçoğu Defâ'i Mukaddes ile alakalıdır (Serfî-Hâşimî 1390 hş. : 324).

Teneffus-i Subh kitabı baştanbaşa hamasî bir havada yazılmıştır. Altmışlı yılları görenler İnkılâp ve savaş yıllarının toplumsal atmosferinin bilincine ve durumuna alışmışlardır. Bu bağlamda; *Teneffus-i Subh* eseri de toplumun o yıllardaki ateş, öfke ve şuur dolu sadık hikâyesini anlatmaktadır. Emînpûr'un birçok İnkılâp dönemi şairinden farkı onun savaş yıllarının yiğitlik atmosferi ve savaş hikâyeleri olmuştur. (Asgarî Hasankolû 1393 hş. : 107).

Emînpûr'un İran-Irak savaşı hakkındaki en ünlü şiiri "Şi'rî Berâyi Ceng / Savaş İçin Bir Şiir" isimli (1359 İsfend-Dezful) şiiridir. Bu şiir belki de İran-Irak savaşı hakkındaki en ünlü şiirdir (Asgarî Hasankolû 1393 hş. : 105).

شعری برای جنگ

می خواستم
شعری برای جنگ بگویم
دیدم نمی شود
دیگر قلم زبان دلم نیست
گفتم:
باید زمین گذاشت قلمها را
دیگر سلاح سرد سخن کارساز نیست
باید سلاح تیزتری برداشت
باید برای جنگ
از لوله ی تفنگ بخوانم
– با واژه ی فشنگ –
می خواستم
شعری برای جنگ بگویم
شعری برای شهرخودم – دزفول –

دیدم که لفظ ناخوش موشک را
باید به کار برد
اما
موشک
زیبایی کلام مرا می کاست
گفتم که بیت ناقص شعم
از خانه های شهر که بهتر نیست
بگذار شعر من هم
چون خانه های خاکی مردم
خرد و خراب باشد و خون آلود
باید که شعر خاکی و خونین گفت
باید که شعر خشم بگویم
شعر فصیح فریاد
- هر چند ناتمام -
گفتم:
در شهر ما
دیوارها دوباره پر از عکس لاله هاست
اینجا
وضعیت خطر گذرا نیست
آژیر قرمز است که می نالد
تنها میان ساکت شبها
بر خواب ناتمام جسدها
خفاشهای وحشی دشمن
حتی ز نور روزنه بیزارند
باید تمام پنجره ها را
با پرده های کور بپوشانیم
اینجا
دیوار هم
دیگر پناه پشت کسی نیست

کاین گور دیگری است که استاده است
در انتظار شب
دیگر ستارگان را
حتی
هیچ اعتماد نیست
شاید ستاره ها
شبگیردهای دشمن ما باشند
اینجا
حتی
از انفجار ماه تعجب نمی کنند
اینجا
تنها ستارگان
از برجهای فاصله می بینند
که شب
چه قدر موقع منفوری است
اما اگر ستاره زبان می داشت
چه شعرها که از بد شب می گفت
گویاتر از زبان من گنگ
آری
شب موقع بدی است
هر شب تمام ما
با چشم های زل زده می بینیم
عفریت مرگ را
کابوس آشنای شب کودکان شهر
هر شب لباس واقعه می پوشد
اینجا
هر شام خامشانه به خود گفته ایم:
شاید
این شام، شام آخر ما باشد

اینجا
هر شام خامشانه به خود گفته ایم:
امشب
در خانه های خاکی خواب آلود
جیغ کدام مادر بیدار است
که در گلو نیامده می خشکد؟
اینجا
گاهی سر بریده ی مردی را
تنها
باید ز بام دور بیاریم
تا در میان گور بخوابانایم
یا سنگ و خاک و آهن خونین را
وقتی به چنگ و ناخن خود می کنیم
در زیر خاک گل شده می بینیم :
زن روی چرح کوچک خیاطی
خاموش مانده است
اینجا سپور هر صبح
خاکستر عزیز کسی را
همراه می برد
اینجا برای ماندن
حتی هوا کم است
اینجا خبر همیشه فراوان است
اخبار بارهای گل و سنگ
بر قلبهای کوچک
در گورهای تنگ
اما
من از درون سینه خبر دارم
از خانه های خونین
از قصه ی عروسک خون آلود

از انفجار مغز سری کوچک
بر بالشی که مملو رویاهاست
- رویای کودکانه ی شیرین-
از آن شب سیاه
آن شب که در غبار
مردی به روی جوی خیابان
خم بود
با چشم های سرخ و هراسان
دنبال دست دیگر خود می گشت
باور کنید
من با دو چشم مات خودم دیدم
که کودکی ز ترس خطر تند می دوید
اما سری نداشت
لختی دگر به روی زمین غلتید
و ساعتی دگر
مردی خمیده پشت و شتابان
سر را به ترک بند دوچرخه
سوی مزار کودک خود می برد
چیزی درون سینه ی او کم بود...
اما
این شانه های گرد گرفته
چه ساده و صبور
وقت وقوع فاجعه می لرزند
اینان
هر چند
بشکسته زانوان و کمرهاشان
استاده اند فاتح و نستوه
- بی هیچ خان و مان-
در گوششان کلام امام است

- فتوای استقامت و ایثار-
بر دوششان درفش قیام است
باری
این حرفهای داغ دلم را
دیوار هم توان شنیدن نداشته است
آیا تو را توان شنیدن هست؟
دیوار !
دیوار سرد سنگی سیار !
آیا رواست مرده بمانی
در بند آنکه زنده بمانی ؟
نه !
باید گلوی مادر خود را
از بانگ رود رود بسوزانیم
تا بانگ رود رود نخشکیده است
باید سلاح تیزتری برداشت
دیگر سلاح سرد سخن کارساز نیست...(Emînpûr 1396 hş. : 382-389)

Savaş İçin Bir Şiir

Savaş için bir şiir söyleyeyim
İstiyordum
Baktım olmuyor,
Artık kalem gönlümün dili değil
Kalemleri yere bırakmak gerek
Dedim
Sözün soğuk silahı artık yetkili değil
Daha keskin bir silah almak gerek
Savaş için
Tüfeğin namlusundan sesleneyim
Fişek kelimesiyle
Savaş için bir şiir söyleyeyim
İstiyordum
Bir şiir, kendi şehrim –Dezfûl- için
Baktım füzenin nahoş sözünü kullanmak gerek
Ama füze sözümün güzelliğini eksiltiyor
Dedim ki şiirimin nâkıs beyiti
Şehrin evlerinden daha iyi değil ki

Bırak benim şiirimi
Halkın toz toprak içindeki evleri gibi
Kan içinde ve paramparça olsun
Tozlu ve kanlı şiir söylemek gerek
Öfkeli şiiri söylemem gerek
Her ne kadar eksik kalsa da
Feryadın açık şiiri
Dedim ki
Şehrimizde duvarlar yeniden
Lale resimleriyle dolu
Burada tehlike geçici değil
Kırmızı alarmdır inleyen
Sadece gecelerin suskunluğunun arasında
Cesetlerin son bulmamış uykusu üzerinde
Düşmanın vahşi yarasaları
Deliğin ışığından bile nefret ediyorlar
Pencerelerin tamamını kör perdelerle örtmemiz gerek,
Burada duvar bile
Artık kimsenin ardında sığınak değil
Çünkü bu başka bir mezardır ayakta duran.
Gece bekleyişinde
Artık yıldızlara bile hiç itimat yok
Belki de yıldızlar
Düşmanımızın gece avareleri olurlar
Burada, ayın patlamasına bile şaşırmıyorlar
Burada, sadece yıldızlar
Görürler uzaklığın burçlarından
Gece, ne kadar iğrenç bir vakit
Ama yıldızın dili olsaydı
Gecenin şerrinden ne şiirler söylerdi
Suskun dilimden daha konuşkan
Evet
Gece kötü bir vakit
Biten her gecemizde
Ölünün ifritliğini
Dehşetle izliyorduk
Şehrin çocuklarının geceden aşina oldukları kâbus
Her gece olay elbisesini giyiyor
Burada her akşam usulca kendimize dedik ki
Belki
Bu gece bizim son gecemiz olur
Burada
Her gece sessizce kendimize dedik ki
Bu gece, uykulu toz toprak içindeki evlerde
Boğaza gelmeden düğümlenen
Hangi annenin çığlığı uyanıktır?

Burada
Bazen bir adamın kesilmiş başını
Mezarın ortasında uyutalım diye
Sadece uzak damdan getirmemiz gerek
Ya da el ve tırnağımızla kazıdığımız vakit
Kanlı taş, toprak ve demiri
Toprağın altında çamur olduğunu görürüz
Kadın dikiş makinesinin üzerinde
Sessiz kalmış
Burada çöpçü her sabah
Birinin aziz külünü
Yanında götürür
Burada kalmak için
Hava bile yetersiz
Burada haber çoktur daima
Çamur ve taşın yüklerinin haberi
Dar mezarlardaki
Küçük yürekler üzerinde
Ama
Gönlümün içinden haber var
Kanlı evlerden
Kana bulanmış oyuncak bebeğin hikâyesinden
Küçük bir baştaki beynin parçalanmasından
Rüyalarla dolu bir yastığın üzerinde
Tatlı, çocukça uykular
O siyah geceden
Topraktaki o gece
Bir adam eğildi sokaktaki derenin üzerine
Kızarmış ve korkmuş gözlerle
Arıyordu diğer elini
İnanınız
Dehşete düşen gözlerle gördüm
Tehlikenin korkusundan hızlıca koşan bir çocuğu
Ama başı yoktu
Yerde biraz daha yuvarlandı
Ve bir saat sonra
Kambur ve telaşlı bir adam
Başı, bisikletin selesinde
Kendi çocuğunun mezarına götürdü
Göğsünün derinliğinde bir şeyler eksikti…
Ama
Toz kaplamış bu omuzlar
Oldukça tepkisiz ve sabırlı
Facia gerçekleştiğinde titriyordu
Bunlar
Her ne kadar

Dizleri ve belleri kırılmışsa da
Ayakta durmuşlardı mağrur ve güçlü
Kulaklarında İmam'ın sözü olmayan ev bark yok
Omuzların üzerinde bayrak ayakta
Bir sefer
Gönlümün bu kızgın sözlerini
Duvar bile duyabilme gücüne sahip değil
Acaba senin işitebilme gücün var mı?
Duvar
Seyyar soğuk taştan duvar!
Acaba ölü kalman reva mı?
Hayatta kalma bağın var mı?
Hayır
Annemizin boğazını
Yavrum yavrum sesiyle yakmamız gerek,
Yavrum yavrum sesi kurumadan
Daha keskin bir silah almak gerek
Sözün soğuk silahı artık yetkili değil…

"Savaş İçin Bir Şiir" Üzerine Bir Değerlendirme

Konusunu toplumların hayatında derin izler bırakan savaşın oluşturduğu bu şiirinde şair, savaşın geride bıraktığı yıkımı anlatmak istemiştir. Ancak savaşın soğuk ve acımasız yüzünü hiçbir kalemin, sözün ya da şiirin dile getiremeyeceğini vurgulayarak şiirine başlamıştır. Devam eden dizelerde, yaşadığı şehir "Dezfûl" da şahit olduğu savaşı anlatabilmek için şiirinde savaşın yıkıcı terimlerini kullanma yoluna gitmiştir. Şiiri daha çok estetik duyguların anlatıldığı bir ifade aracı olarak gören şair, her ne kadar "füze" gibi savaş teriminin şiirinin güzelliğini bozduğuna inansa da, savaş için ancak bu denli yıkıcı, kanlı ve tozlu bir öfke ile feryat şiiri söylenmesi gerektiğine karar kılmıştır. Çünkü Emînpûr, şehrinin harap olmuş evlerinin "nâkıs şiiri"nden daha kötü durumda olduğunu belirterek kana bulanmış bu şehri ancak böyle kanlı ve tozlu bir şiirin yansıtabileceğini ifade etmiştir.

Hemen ardından şair, güzelliği temsil eden "lale" imgesini kullanarak şiirine devam etmiştir. Ne var ki şehrin duvarını süsleyen bu kırmızı güzel lale resimlerini bile halkın içinde bulunduğu tehlikenin alarmı olarak yorumlamış ve dahi lalenin kırmızılığını şehrin kana bulanmasıyla ilişkilendirmiştir. Burada şehrin böyle acı bir tablo içinde güzelliklere yer verilemeyeceğini vurguladığı görülmekle birlikte halkın içinde olduğu karamsarlık ve ümitsizliğin boyutu gözler önüne serilmiştir.

Yine şairin savaş esnasında kör perdelerin ve duvarların bile bir sığınak olamayacağını dile getirmesinden savaşın gerçekliğinden kaçılamayacağı ve savaş içinde olan bir milletin hiçbir dayanağının olmayacağı sonucuna varılabilir. Öyle ki şair, bir umut imgesi olarak kullandığı "yıldız"a bile itimat olmadığını ve umut ettikleri şeyin bile düşman olabilme ihtimalini vurgulamıştır.

Şairin "Gece ne kadar iğrenç bir vakit", " Evet, gece kötü bir vakit", "Biten her gecemizde izliyorduk ölünün ifritliğini" dediği dizelerinden de anlaşılabileceği gibi, savaş esnasında halkın içinde bulunduğu durumu geceye benzettiği ve şiirinde sık sık simgesel olarak "gece" kelimesine yer verdiği görülmektedir. Yine geceleri görmeye alıştıkları ceset manzaralarından yola çıkarak içinde bulundukları her geceyi bir sona yaklaşım olarak gören

şair, şehri "Dezfûl"u "mezar ortasında uyutmak" ibaresi ile adeta bir mezara benzetmiştir. Nitekim savaşla birlikte şehir harap olmuş, evleri hatta yatacak yerleri bile olmayan insanlar parçalanmış cesetler arasında yaşamıştır.

Emînpûr "Dar mezarlardaki küçük yürekler", "Kana bulanmış oyuncak bebek", "Beyni parçalanan küçük bir baş" şeklinde ifade ettiği cümlelerle masum çocukların bile savaştan nasıl zarar gördüğünü ve savaşın en acımasız yönünün de bu olduğunu vurgulayarak, savaşın toplumda yarattığı acının ne denli büyük olduğunu etkileyici bir şekilde anlatmaktadır. Yine, kopmuş bir başı alıp kendi çocuğunun mezarına götüren adamın hissiz ve sabırlı olduğuna da değinerek, dehşete düşüren bu manzaralar karşısında çaresiz kalan insanların inançları sayesinde ayakta kalabildiklerini vurgulamaktadır. Çünkü o,

"Her ne kadar / Dizleri ve belleri kırılmışsa da,

Ayakta durmuşlardı mağrur ve güçlü / Kulaklarında İmam'ın sözü olmayan ev bark yok"

şeklinde şiirine devam etmiş ve "imam"ı inancın simgesel bir ifadesi olarak kullanmıştır. Son olarak şair, şahit olduğu bu savaş sonucunda gönlünün duvardan bile daha katı bir hale geldiğini dile getirerek başladığı şiirini

"Daha keskin bir silah almak gerek / Sözün soğuk silahı artık yetkin değil"

dizelerini tekrar ederek bitirmiştir.

SONUÇ

Defâʿi Mukaddes dönemi, vatanına gönül veren İran halkını derinden etkilemiş ve telafisi zor olan izler bırakmıştır. Kayser-i Emînpûr sorumluluk sahibi her sanatçı gibi toplumun içinde bulunduğu duruma kayıtsız kalamamıştır. Yazdığı şiirlerle millî şuur ve duyguları canlandırarak toplumun içinde bulunduğu durumdan kendi gücü ve iradesiyle kurtulabileceğine inanmış ve şiirlerinde bu duyguyu halka aşılamaya çalışmıştır. Bu alanda yazdığı şiirlerle diğer şairlere öncülük etmiş ve Defâʿi Mukaddes döneminin en seçkin şairlerden biri olmuştur.

Yaşanmış birçok sosyal olayın sanatçıların eserlerine ilham kaynağı olduğu görülmektedir. Birçok eser, döneminin yaşanmışlıklarını okuyucuya aktararak, geçmişle gelecek arasında bir köprü kurmaktadır. Buna en güzel örneklerden biri de Kayser-i Emînpûr'un yazdığı "Savaş İçin Bir Şiir" adlı eseridir. 1980-1988 yılları arasında süren İran-Irak Savaşı'na şahit olan şair şiirinde, savaşın toplum üzerindeki etkisini bütün çıplaklığı ile gözler önüne sererek savaş gerçeğini açık bir üslupla ele almıştır. İnsanların son bulan hayatlarını ustaca betimlemeler kullanarak okuyucuya aktaran Emînpûr ölümü beklemenin çaresizliğini duygusal bir şekilde dile getirmiştir. Şiirinde zaman zaman tekrarlanan ibarelere başvurarak vurgu yapmış, şiirdeki ahengi de sağlamakla birlikte mana bakımından derin bir dil kullanmıştır. Dili anlaşılır ve üslubu akıcı olan şair zaman zaman çeşitli imgelere de yer vermiştir. Belirtmek gerekir ki, savaşı bizzat yaşayan biri olarak korkunç ve kan donduran savaş sahnesi karşısında duyduğu acıyı, öfkeyi ve dehşeti okuyucuya etkili bir şekilde aktarmayı başarabilmiştir. Şiirleriyle halkın savaş karşısında yaşadığı hislere tercüman olmuş ve toplumdaki milliyetçi ruhu uyandırmıştır.

SUMMARY

In this work, the poem *A Poem For War (Şi'rî Berâyi Ceng)* and Kayser-i Emînpûr are mentioned which aren't well known in this field as a modern period. The revolution of Iran-Islam and the war of Iran- Iraq that happened after the revolution had a significant influence in the Persian Literature. For this reason, it is very crucial to know Kayser-i Emînpûr. In this respect, this work mentions both the poet's personal and literary life and also emphasizes the evaluation of the poem *A Poem For War*.

Kayser-i Emînpûr was born in 1959 in the city of Dezful Iran. He completed his middle and high school in this city. He received his bachelor degree on Persian Language and Literature. He also received his M.A. and P.H.D. degrees in this field. After a while he became a Professor at a university and he was also admitted as president of the foundation of Iran Poets Community. In 2007 he lost his life due to his heart condition.

As a powerful poet, Emînpûr's interest was based on classical verse but he mostly showed himself with the free verse. In terms of different styles of poems, he has varios poems like "gazel, rubai and Nimâi". In his poetry he has three types of poems as " îhâm, tezat, îcâz".

At the beginning of Emînpûr's poetry, the revolution of "Iran-Islam" had emerged and this caused sort of a breakthrough change. With the emerging Iran- Iraq War in 1980, this period was called as Defâʿi Mukaddes. In this period, poets tried to awake the soul of Defâ'. *A Poem For War*, one of the most important poems, is also about this war. This poem can be taken as the most significant poem that was written about this war.

The period of Defâʿi Mukaddes has traces about patriotic affairs and this also affected the citizens of Iran. Kayser-i Emînpûr couldn't be silent when he faced these handships about his community. With his works he inspired the national consciousness and feelings of people. He became one of the most important writers in his period. As he witnessed the war of Iran- Iraq he wrote the affect of war on people with all clarity in his work. He wrote his work emotionally by using allusions and metophors in order to explain people's desparity for death. With using repetitions he enabled the rhytm and showed the meanings with his impressive language. He also used imagery by using clear laguage and his writing style.

As a person who lived in the moment of war he was able to reflect the pain, anger and violence as a mirror. As it is seen in this poem, he could articulate the feelings of what people lived and awakened the nationalistic soul, that's why he was one of the most remarkable poets that remained in people's heart in the period of Defâʿi Mukaddes.

KAYNAKÇA

Alîzâde, Nâsir-Bâkînejâd, Abbâs (1391 hş.). "Kayser-i Emînpûr ve Rûykerd Nostâljîk". *Mecelle-i Bûstân-i Edeb Dânişgâh-i Şîrâz (*2): 175-204.

Çenârî, Abdulemîr. (1389 hş.). "Sebkşinâsî-yi Şi'r-i Kayser-i Emînpûr ". *Feslnâme Târîh-i Edebiyyât (Pijûhişnâme-i Ulûm-i İnsanî)* (67): 71-86.

Eminpûr, Kayser (1396 hş.). *Mecmua-yi Kamil-i Eşar Kayser-i Emînpûr.* haz. Elnâz Elî. Tahran: Çap-i Gulşen-i Sebz.

Hasankolû, Asgar Asgarî (1392 hş.). "Seyr u Sulûk-i Kayser-i Emînpûr Ez Ârmân Gerâî-yi Hemâsî Tâ Vâke' Gerâî-yi Tirâjîk". *Zebân u Edeb-i Fârsî Neşriyye-i Sâbîk Dânişkede-i Edebiyyât Dânişgâh-i Tebrîz* (228): 101-122.

Kırlangıç, Hicabi (2014). *Meşrutiyetten Cumhuriyete İran Şiiri.* Ankara: Hece Yay.

Rûşenfikr, Kubrâ- Kobâdî, Huseyn Alî vd. (1391 hş.). "Nemâd Nekâb u Ustûre Der Şiʿr-i Pâydârî-yi Kayser-i Emînpûr". *Funûn-i Edebî (İlmî- Pijûhişî) Dânişgâh-i İsfehân* (1): 35-52.

Serfî, Muhammed Rizâ'-Hâşimî, Seyyid Rîzâ (1389-1390 hş.). "Defâʿi Mukaddes, Te'ehhud u Tehevvul Der Şi'r-i Kayser-i Emînpûr". *Neşriyye-i Edebiyyât-i Pâydârî (Dânişkede-i Edebiyyât-i Ulûm-i İnsanî-yi Dânişgâh-i Kirmân*) (3-4): 323-346.

Şâfi'î, Husrev (1384 hş.). *Zindegi ve Şi'r-i Sed Şâir Ez Rûdeki ta İmrûz.* Tahran: Ketab-i Hûrşîd.

Şerîfiyân, Mehdî-Sâdikî, Suheylâ (1388 hş.)." 'Eşk be İnsan, Veten u Mukâvemet Der *Şi'r-i* Kayser-i Emînpûr". *Pejuheşnâme-i Edeb-i Gânî (*13): 23-38.